פֶּסַח שֵׁנִי

שֵׁיינֶע לימוּדים און הִתְחַזְקוּת
וָואס מִיר קֶענֶען זִיךְ לֶערְנֶען פוּן 'פֶּסַח שֵׁנִי'

פַארְפַאסְט דִי יוּנְגֶע יָארְן

ווִיסְן זָאלְסְטוּ, 'פֶּסַח שֵׁנִי' לֶערְנְט אוּנְז זֵייעֶר אַ ווִיכְטִיגֶע זַאךְ פַאר עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, אַז אֲפִילוּ מֶען הָאט נִישְׁט זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ רֵיינֶע יוּנְגֶע יָארְן, מֶען הָאט פּוֹגֵם גֶעוֶוען, מֶען הָאט גֶעטוּן עֲבֵירוֹת, מֶען אִיז גֶעוֶוען פַארְזִינְקֶען אִין דִי טוּמְאָה - קֶען מֶען נָאכְאַלְץ זוֹכֶה זַיין אַלֶעס צוּ פַארְעֶכְטְן אוּן אַרַיינְגֵיין אִין דִי קְדוּשָּׁה, אַזוֹי ווִי דִי אִידְן וָואס זֶענֶען גֶעוֶוען טָמֵא בַּיים מַקְרִיב זַיין דִי קָרְבַּן פֶּסַח, זֵיי זֶענֶען גֶעוֶוען אוֹיסְגֶעשְׁלָאסְן פוּן כְּלַל יִשְׂרָאֵל - הָאבְּן בַּיים סוֹף זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ 'פֶּסַח שֵׁנִי', אַזוֹי אוֹיךְ קֶען יֶעדֶער אִיד זוֹכֶה זַיין צוּ קוּמֶען צוּ דִי הֶעכְסְטֶע מַדְרֵיגָה, מֶען קֶען אַלֶעס פַארְעֶכְטְן, אֲפִילוּ מֶען הָאט פַארְפַאסְט דִי יוּנְגֶע יָארְן.

דֶער יֵצֶר הָרָע וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן אַ מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, אַן אַלְטֶער נַארִישֶׁער קֶענִיג, עֶר טְרָאגְט דֶעם טִיטְל 'אַלְט' וַוייל עֶר בְּרֶענְגְט כְּסֵדֶר פַארְן מֶענְטְשׁ זַיינֶע אַלְטֶע מַעֲשִׂים, עֶר ווִיל צֶעבְּרֶעכְן דֶעם מֶענְטְשׁ, עֶר ווִיל אִים מַחְלִישׁ דַעַת זַיין, עֶר זָאגְט פַארְן מֶענְטְשׁ: 'לָאז דִיךְ אָפּ, דוּ וֶועסְט שׁוֹין נִישְׁט זַיין קַיין צַדִיק, דוּ בִּיסְט טָמֵא, דַיינֶע יוּנְגֶע יָארְן זֶענֶען פוּל מִיט חַטֹאוֹת נְעוּרִים, פַארְשְׁמִירְט מִיט פְּגַם הַבְּרִית', אָבֶער אַז מֶען הָאט שֵׂכֶל אוֹיסְצוּהֶערְן דִי קוֹל פוּן צַדִיק וָואס לֶערְנְט אוּנְז - 'פֶּסַח שֵׁנִי'; אֱמֶת דוּ הָאסְט פַארְפַאסְט דַיינֶע יוּנְגֶע יָארְן, אֱמֶת דוּ הָאסְט מְקַלְקֵל גֶעוֶוען, אָבֶער דוּ קֶענְסְט יֶעצְט זוֹכֶה זַיין אַלֶעס צוּ פַארְעֶכְטְן, אוּן אַז דוּ וֶועסְט תְּשׁוּבָה טוּן, דוּ וֶועסְט חֲרָטָה הָאבְּן אוֹיף דַיין עָבַר אוּן זִיךְ מְקַבֵּל זַיין צוּ זַיין גוּט - וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דִיר מוֹחֵל זַיין אוּן דִיר גֶעבְּן נָאךְ אַ שַׁאנְס.

אַנְשְׁטָאט זַיין דֶערְבִּיטֶערְט אַז מֶען הָאט נִישְׁט גֶעקֶענְט בְּרֶענְגֶען דֶעם עֶרְשְׁטְן קָרְבַּן פֶּסַח, דַארְף מֶען עֶנְדֶערְשׁ זֶען צוּ זִיךְ גְרֵייטְן אוֹיפְן 'פֶּסַח שֵׁנִי', מֶען דַארְף ווִיסְן אַז פוּן קוּקְן אוֹיף צוּרִיק, פוּן זִיךְ קְלַאפְּן אַז מֶען הָאט פַארְפַאסְט דִי יוּנְגֶע יָארְן - וֶועט קַיין גוּטְס נִישְׁט אַרוֹיס קוּמֶען; אַוַדַאי דַארְף מֶען תְּשׁוּבָה טוּן דֶערוֹיף אוּן יֶעדְן טָאג וֵויינֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן: **"הֵיילִיגֶער בַּאשֶׁעפֶער זֵיי מִיר מוֹחֵל אוֹיף אַלֶע מַיינֶע חַטֹאוֹת נְעוּרִים"**, אָבֶער אַ גַאנְצְן טָאג דַארְף מֶען זַיין פְרֵיילִיךְ אוּן אַרוֹיסְקוּקְן וֶוען קוּמְט שׁוֹין 'פֶּסַח שֵׁנִי', אוּן וֶוען עֶס קוּמְט צוּ לֶערְנֶען אוּן דַאוֶוענֶען טָאר מֶען נִישְׁט טְרַאכְטְן פוּנֶעם עָבַר, דֶעמָאלְט דַארְף מֶען אַלֶעס פַארְגֶעסְן. אַזוֹי ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן, סִימָן כו): "בַּיי דִי וֶועלְט אִיז שִׁכְחָה אַ חִסָרוֹן, אָבֶער בַּיי מִיר אִיז שִׁכְחָה אַ מַעֲלָה", מֶענְטְשְׁן רֶעדְן זִיךְ אָפּ אַז זֵיי הָאבְּן נִישְׁט קַיין גוּטֶע זִכָּרוֹן אוּן זֵיי פַארְגֶעסְן וָואס אִיז גֶעוֶוען, מֶען מֵיינְט אַז דָאס אִיז אַ חִסָרוֹן, אָבֶער עֶס אִיז פַארְקֶערְט, עֶס אִיז נָאר אַ מַעֲלָה, וַוייל וֶוען עֶס וָואלְט וֶוען נִישְׁט גֶעוֶוען שִׁכְחָה וָואלְט מֶען נִישְׁט גֶעקֶענְט דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען וָואלְט נִישְׁט אוֹיפְגֶעהֶערְט צוּ טְרַאכְטְן פוּנֶעם פַארְגַאנְגֶענְהֵייט, פוּן אַלֶע דוּרְכְּפֶעלֶער אוּן אַלֶע פְּרָאבְּלֶעמֶען וָואס מֶען אִיז דוּרְךְ, דָאס וָואלְט גוֹרֵם גֶעוֶוען אַז דֶער מֶענְטְשׁ זָאל נִישְׁט וֶועלְן נָאכְאַמָאל פְּרוּבִּירְן צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, אָבֶער יֶעצְט אַז עֶס אִיז דָא שִׁכְחָה, קֶען מֶען זִיךְ בַּאנַייעֶן אוּן אָנְהֵייבְּן פוּנְדָאסְנַיי.

שְׁרֵייִ: "לָמָּה נִגָּרַע?"

אַז מֶען אִיז זִיךְ מִתְבּוֹנֵן אִין דִי פַּרְשָׁה פוּן 'פֶּסַח שֵׁנִי' זֶעט מֶען אַז נָאר וַוייל דִי אִידְן - וָואס הָאבְּן נִישְׁט זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ מַאכְן דֶעם קָרְבַּן פֶּסַח - הָאבְּן גֶעשְׁרִיגְן (בַּמִּדְבָּר ט, ז): 'לָמָּה נִגָּרַע' פַארְוָואס זֶענֶען מִיר אַנְדֶערְשׁ? 'לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת קָרְבַּן ה'' אַז מִיר קֶענֶען נִישְׁט מַקְרִיב זַיין דֶעם קָרְבַּן?!' - הָאט זֵיי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעגֶעבְּן דֶעם 'פֶּסַח שֵׁנִי'; נָאר וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶעבֶּעטְן, זֵיי הָאבְּן נִישְׁט אָפְּגֶעלָאזְט זֵייעֶר ווִילְן.

אַז מֶען אִיז שְׁטַארְק מִיט דִי ווִילְן, מֶען לָאזְט נִישְׁט אָפּ דִי ווִילְן, וֶוער רֶעדְט נָאךְ אַז מֶען זָאגְט אַרוֹיס דִי ווִילְן פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען זָאגְט: **"הֵיילִיגֶער בַּאשֶׁעפֶער לָמָּה נִגָּרַע, וָואס בִּין אִיךְ אַנְדֶערְשׁ? אִיךְ ווִיל אוֹיךְ זַיין אַ צַדִיק, אִיךְ ווִיל אוֹיךְ זוֹכֶה זַיין צוּ וָואס אַלֶע צַדִיקִים הָאבְּן זוֹכֶה גֶעוֶוען"**; דוּרְכְדֶעם וָואס מֶען בֶּעט אוּן מֶען ווִיל - אִיז מֶען זוֹכֶה צוּ בַּאקוּמֶען אַ 'פֶּסַח שֵׁנִי', מֶען גֶעבְּט דֶעם מֶענְטְשׁ אַלֶעס וָואס עֶר בֶּעט אוּן אַלֶעס וָואס עֶר ווִיל. אַזוֹי ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ זָאגְט (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת הֲלָכָה ה, אוֹת טז), מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעזֶען דִי רָצוֹן, דִי ווִילְן פוּן דִי אִידְן, ווִי זֵיי הָאבְּן גֶע'טַעֲנָהט 'לָמָּה נִגָּרַע', וָואס זֶענֶען מִיר אַנְדֶערְשׁ? הָאט עֶר פַארְשְׁטַאנֶען אַז דָא וֶועט עֶפֶּעס זַיין, מֶען גֵייט זֵיי זִיכֶער גֶעבְּן זֵייעֶר פַארְלַאנְג, וַוייל (שַׁבָּת קד.): "הַבָּא לְטַהֵר", וֶוען מֶען ווִיל זַיין גוּט, "מְסַיְּעִים אוֹתוֹ", הֶעלְפְט מֶען פוּן הִימְל; אוּן טַאקֶע דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעזָאגְט מֶען זָאל זֵיי גֶעבְּן נָאךְ אַ גֶעלֶעגְנְהֵייט צוּ מַאכְן יֶעצְט דֶעם פֶּסַח.

אַזוֹי זָאלְסְטוּ טוּן, זָאג פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן דַיינֶע רְצוֹנוֹת, זָאג פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן ווִי שְׁוֶוער דִי נִסְיוֹנוֹת זֶענֶען אוּן ווִי שְׁטַארְק דוּ ווִילְסְט זַיין

גוט, רעד אויס דיין הארץ צום אייבערשטן, זאג: **"באשעפער איך וויל זיין גוט"**; הער נישט אויף צו זאגן: **"טאטע איך וויל זיין אן ערליכער איד, עס איז מיר אזוי שווער, וויפיל איך פרוביר פאל איך צוריק"**; ווייל יעדע ווארט וואס מען בעט דעם אייבערשטן און אזוי אויך יעדע ווילן וואס מען וויל זיין גוט - איז זייער חשוב ביים אייבערשטן, און דאס ווערט נישט פארלוירן. אזוי ווי דער הייליגער זוהר זאגט (תרומה קנ:), אז קיין איין גוטע ווילן ווערט נישט פארלוירן פונעם אייבערשטן; דאס הייסט אפילו מען זעט ווי מען איז נאך ווייט פון קדושה און מען בענקט זיך און מען האפט צו זיין גוט - איז דאס זייער חשוב, און די אלע גוטע רצונות נעמען זיך צאם, און אויך אלע תפלות נעמען זיך צאם, ביז מען איז זוכה אנצוקומען צו אלע מדריגות.

קיינמאל נישט צו שפעט

מיר לערנען זיך פון 'פסח שני' אז ביי א איד איז קיינמאל נישט שפעט, מען קען אלץ אנהייבן דינען דעם אייבערשטן, ווי לאנג מען לעבט קען מען תשובה טון, מען קען אלעס פארעכטן; אזוי ווי דער גרויסער צדיק רבי ישראל סאלאנטער זכותו יגן עלינו האט געזאגט. אמאל איז ער אריין אביסל שפעט ביינאכט צום שוסטער און אים געפרעגט אויב ער נעמט נאך אן אזוי שפעט צו פארעכטן זיינע שיך, האט דער שוסטער געזאגט: "רבי, כל זמן די לעכט ברענט - קען מען נאך פארעכטן"; דער צדיק איז זייער נתעורר געווארן פון דעם און ער פלעגט דאס חזר'ן ביי זיינע דרשות, ער פלעגט זאגן: "רבותי כל זמן די לעכט ברענט, דאס מיינט מען דעם 'נר ה' נשמת אדם' מען לעבט נאך - קען מען אלעס פארעכטן"; און דאס איז בעצם דער לימוד פון 'פסח שני', אז אפילו מען זעט זיך טמא לנפש, מען האט פארפאסט קרבן פסח - קען מען נאך זוכה זיין צו מאכן דעם 'פסח שני'.

דעריבער זאלסטו נישט זינגען מער דעם ניגון: 'איך בין שוין שפעט, איך האב שוין פארפאסט אלעס, און נאר אויב איך וועל מגולגל ווערן נאכאמאל אפשר דעמאלט וועל איך דינען דעם אייבערשטן, אבער אין דעם גלגול איז שוין שפעט'; עס איז נישט אמת, ביי א איד איז קיינמאל נישט שפעט; מען קען אלץ פארעכטן, מען קען אלץ אנהייבן סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

גלייב אז דו קענסט פארעכטן

ווען מיר לערנען די פרשה פון פסח שני זעען מיר דעם לימוד פון רבי'ן וואס האט געזאגט (לקוטי מוהר"ן חלק ב, סימן קיב): "אם אתה מאמין, שיכולין לקלקל", אויב דו גלייבסט אז דו קענסט פארדארבן, "תאמין שיכולין לתקן", דארפסטו אויך גלייבן אז דו קענסט צוריק פארעכטן; דער זעלבער תורה וואס זאגט אז מען טאר נישט טון שלעכטס זאגט אונז וואס צו טון אויב מיר זענען יא ליידער נכשל געווארן, די תורה געבט אונז די מצוה פון תשובה, און אז א איד טוט תשובה, מען איז זיך מתוודה פארן אייבערשטן, מען זאגט פארן אייבערשטן אז מען גייט שוין זיין גוט - זאגן אונז חכמינו זכרונם לברכה (תורת כהנים, בחוקותי) - זאגט דער אייבערשטער: "מיד שהם מתודים על עונותיהם, מיד אני חוזר ומרחם עליהם", ווען א מענטש איז זיך מתוודה אויף זיינע עבירות - בין איך אים גלייך מוחל, און איך פיר זיך מיט אים מיט רחמנות.

מען קען זיך גארנישט פארשטעלן דאס רחמנות פונעם אייבערשטן, חכמינו זכרונם לברכה זאגן (דברים רבה ב, יב): "ידו של הקדוש ברוך הוא לעולם פתוחה לקבל שבים", דעם אייבערשטנ'ס האנט איז שטענדיג אויסגעשטרעקט אנצונעמען די מענטשן וואס טוען תשובה; נאך זאגן חכמינו זכרונם לברכה (יומא פו:): "גדולה תשובה", תשובה איז אזוי גרויס, "שבשביל יחיד שעשה תשובה, מוחלין לכל העולם כולו", אז ווען א מענטש טוט תשובה - איז מען מוחל פאר אים און פאר די גאנצע וועלט; על כן זאלסטו פון די מינוט תשובה טון, זאג פארן אייבערשטן: **"איך גיי שוין זיין גוט, איך גיי שוין מער נישט טון די נארישקייטן"**; וועט דער אייבערשטער דיר מוחל זיין.

געוואלד, קיין יאוש איז נישט פארהאנען

דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר"ן חלק ב, סימן עח): "נישטא קיין יאוש", און אפילו מען איז געפאלן אין קוקן די ערגסטע זאכן, מען איז געפאלן אין פגם הברית רחמנא לצלן - דארף מען וויסן אז פון דארט קען מען זיך אויך צוריק קערן צום אייבערשטן, פון דארט קען מען זיך אויפהייבן, און די אלע מחשבות וואס בוזשעווען: 'וואס? איך קען דען נאך תשובה טון? איך קען דען נאך זיין א צדיק? איך האב דאך געטון געפערליכע עבירות?!' דארף מען געדענקען דעם קול וואס דער צדיק שרייט, דער קול פונעם הייליגן רבי'ן וואס האט געשריגן מיט זיין גאנצע כח (שם): **"גיוואלד! אין שום יאוש בעולם כלל, קיין יאוש איז גארנישט פארהאן!"**

דאס איז דער לימוד פון 'פסח שני', מען זעט קלאר אז עס נישטא קיין יאוש, ווייל פון אויבנאויף איז די ריכטיגע סברה צו זאגן 'ווער עס איז טמא האט פארפאסט, עס איז נישט שייך פאר זיי צו ברענגען דעם קרבן פסח, אז מען איז טמא איז מען טמא, עס איז נישט שייך', אבער די תורה לערנט אונז אז **'אין שום יאוש בעולם כלל'**, אפילו דער וואס איז טמא - קען אויך זוכה זיין צו אלע קדושות; אויב וועט ער נישט אויפגעבן, ער וועט זיך נישט מייאש זיין, ער וועט נעמען די עצות פון די צדיקים וואס זיי לערנען אונז אז אפילו דער וואס זעט אויס ווי ער קען נישט זוכה זיין צו זיין א צדיק, אויב וועט ער דאווענען און לערנען און נישט אפלאזן זיינע גוטע רצונות - וועט ער אויך זוכה זיין צו ווערן א צדיק.

אז דו ווילסט פארעכטן די שרעקליכע עבירה, זאלסטו נעמען דעם תיקון פון הייליגן רבי'ן, זאגן די צען קאפיטלעך תהלים, די תיקון הכללי [קאפיטל טז, לב, מא, מב, נט, עז, צ, קה, קלז, קנ], און זיך אויסוויינען צום אייבערשטן און אים בעטן: **"הייליגער באשעפער נעם אן מיין תשובה, נעם אן מיין צעבראכענע הארץ, איך וויל נישט טון די שלעכטע זאכן, איך וויל זיין גוט, איך האב פייערדיגע נסיונות, איך האב זיך נישט געקענט שטארקן, אבער אייבערשטער איך האב חרטה, איך גיי שוין זיין גוט, איך גיי מער נישט פוגם זיין"**; קענסט זיך נישט פארשטעלן וואס פאר א רעש עס ווערט אין הימל פון די ווערטער, דאס זענען דאך

מַמָּשׁ דִי װערטֶער װאס דִי תּוֹרָה זָאגְט, אַז דִי אִידְן הָאבְּן גֶע'טַעֲנָה'ט צוּ משֶׁה רַבֵּינוּ (בַּמִּדְבָּר ט, ז): "לָמָּה נִגָּרַע", װאס זֶענֶען מִיר אַנְדֶערְשׁ, "לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת קָרְבַּן ה'", אַז פַאר אוּנְז גֵייט נִישְׁט עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, מִיר פַאלְן אִין דִי טוּמְאָה?! און דִי װערְטֶער הָאבְּן גֶעמַאכְט אַזַא רַעַשׁ אַז מֶען הָאט זֵיי גֶעגֶעבְּן אַ 'פֶּסַח שֵׁנִי', און אַזוֹי אִיז עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אַז אַ אִיד קוּמְט און זָאגְט אוֹיס זַיין צֶעבְּרָאכְן הַארְץ פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר טַעֲנָה'ט: "**הֵיילִיגֶער בַּאשֶׁעפֶער, 'לָמָּה נִגָּרַע', פַארְװאס בִּין אִיךְ אַנְדֶערְשׁ? אִיךְ װִיל אוֹיךְ זַיין עֶרְלִיךְ, אִיךְ װִיל אוֹיךְ זַיין הֵיילִיג**" - נֶעמְט מֶען אַרָאפּ פוּן זִיךְ אַלֶע קַטְרוּגִים און מֶען עֶפֶנְט אִים אוֹיף דִי טוֹיעֶרן פוּן קְדוּשָּׁה.

שַׁחֲרִית מִנְחָה מַעֲרִיב

דִי װִיכְטִיגְסְטֶע זַאךְ אוֹיף װאס דוּ זָאלְסְט זִיךְ פַארְלֵייגְן - אִיז אוֹיף דַאוְונֶען דִי דְרֵיי תְּפִלּוֹת יֶעדְן טָאג, און זַיי מַקְפִּיד צוּ דַאוְונֶען מִיט מִנְיָן. חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה זָאגְן (תַּעֲנִית ח.), אַז מֶען דַאוְונְט מִיט מִנְיָן גֵייעֶן אַרוֹיף דִי תְּפִלּוֹת, אֲפִילוּ דֶער מֶענְטְשׁ אִיז נִישְׁט אַזוֹי װִי עֶס דַארְף צוּ זַיין, און אַז מֶען דַאוְונְט בִּיחִידוּת דֶעמָאלְט קוּקְט מֶען דוּרְךְ דֶעם מֶענְטְשׁ װֶער עֶר אִיז, אוֹיב אִיז עֶר װֶערְד אַז זַיינֶע תְּפִלּוֹת זָאלְן אָנְגֶענוּמֶען װערְן; נָאךְ זָאגְן דִי הֵיילִיגֶע חֲכָמִים (בְּרָכוֹת ח.), װען אִיז אַן עֵת רָצוֹן? "בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין", װען דֶער צִיבּוּר דַאוְונְט; זָאלְסְטוּ מַקְפִּיד זַיין צוּ דַאוְונֶען מִיט מִנְיָן.

זַיי נִישְׁט מְזַלְזֵל אִין דֶעם װַייל דָאס אִיז װאס הַאלְט אַ אִיד עֶר זָאל נִישְׁט פַארְפַאלְן גֵיין. דֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ח), מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל אִיז שַׁחֲרִית מִנְחָה מַעֲרִיב, דִי דְרֵיי תְּפִלּוֹת הַאלְט דֶעם אִיד עֶר זָאל בְּלַייבְּן בַּיי דִי קְדוּשָּׁה און נִישְׁט אַרַיינְפַאלְן בַּיי דִי קְלִיפּוֹת; דִי עֶרְשְׁטֶע צַייט װאס מֶען קֶען דַאוְונֶען - דַארְף מֶען דַאוְונֶען (שִׂיחוֹת הָרַ"ן, סִימָן לא), װען מֶען שְׁטֵייט אוֹיף אִינְדֶערְפְרִי - אִיז דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ שַׁחֲרִית, און נָאכְמִיטָאג - װִי נָאר מֶען קֶען דַאוְונֶען מִנְחָה - דַארְף מֶען גֵיין דַאוְונֶען, און אוֹיב מֶען שְׁטוּפְּט עֶס אָפּ קֶען מֶען חָלִילָה פַארְפַאסְן אַ תְּפִלָּה װאס אִיז מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן (בְּרָכוֹת כו.; שֻׁלְחָן עָרוּךְ אוֹרַח חַיִּים סִימָן קח, סְעִיף ז).

מֶענְטְשְׁן מֵיינֶען אַז צוּ זַיין אַ דֶערְהוֹיבֶּענֶער אִיד דַארְף מֶען טוּן עֶפֶּעס דֶערְהוֹיבֶּענֶע זַאכְן, מֶען זוּכְט עֲבוֹדוֹת פוּן מַלְאָכִים, מֶען זוּכְט עֶפֶּעס אַנְדֶערְשׁ, מֶען װֵייסְט נִישְׁט אַז צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד אִיז נָאר דוּרְךְ דִי זַאכְן װאס זֶעעֶן אוֹיס אִין אוּנְזֶערֶע אוֹיגְן װִי פְּשׁוּט'ע זַאכְן, זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד אִיז דוּרְךְ דַאוְונֶען דִי דְרֵיי תְּפִלּוֹת מִיט מִנְיָן, מִיט אַ סִידוּר, מִיט אַ גֶעשְׁמַאק, בֶּעטְן בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֶעס װאס מֶען דַארְף און אִים דַאנְקֶען אוֹיף אַלֶע חֲסָדִים װאס עֶר טוּט, דָאס אִיז דִי הֶעכְסְטֶע מַדְרֵיגָה. דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט גֶעזָאגְט: "װען עֶס קוּמְט צוּם דַאוְונֶען לֵייג אִיךְ אַװעק אִין דֶער זַייט אַלֶע הוֹיכֶע כַּוָּנוֹת, אִיךְ דַאוְון אַזוֹי װִי אַ קִינְד דַאוְונְט אִין חֵדֶר מִיט תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, װַייל דָאס אִיז הֶעכֶער פוּן אַלֶעם".

לֶערְנֶען תּוֹרָה יֶעדְן טָאג

זֶע צוּ לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג דַיינֶע שִׁיעוּרִים און מַאךְ זִיךְ אַ שִׁיעוּר אִין לֶערְנֶען גְּמָרָא, לֶערְנֶען גְּמָרָא קְלֶעבְּט צוּ דֶעם מֶענְטְשׁ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מַאךְ זִיךְ אַ קְבִיעוּת צוּ לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג אַ בְּלַאט גְּמָרָא, און אוֹיךְ אַז דוּ פַארְשְׁטֵייסְט נִישְׁט דָאס לֶערְנֶען - זָאלְסְטוּ װַייטֶער לֶערְנֶען; לֶערְן אָן פַארְשְׁטֵיין, זָאג דִי װערְטֶער פוּן דִי גְמָרָא; װַייל אַז מֶען לֶערְנְט, אֲפִילוּ אָן פַארְשְׁטֵיין - װערְט מֶען גֶעראַטֶעװעט פוּנֶעם יֵצֶר הָרָע. חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה זָאגְן (קִידּוּשִׁין ל:), דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאגְט: "בָּנַי, בָּרָאתִי יֵצֶר הָרָע וּבָרָאתִי לוֹ תּוֹרָה תַּבְלִין", אִיךְ הָאבּ בַּאשַׁאפְן דֶעם יֵצֶר הָרָע אָבֶּער אִיךְ הָאבּ בַּאשַׁאפְן דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, "אִם אַתֶּם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אֵין אַתֶּם נִמְסָרִים בְּיָדוֹ", אוֹיב לֶערְנְסְטוּ תּוֹרָה װֶעסְטוּ נִישְׁט זַיין אוּנְטֶער אִים; דִי תּוֹרָה הִיט דֶעם מֶענְטְשׁ עֶר זָאל זִיךְ קֶענֶען רַאטֶעװֶען פוּן דִי נִסְיוֹנוֹת.

לִיבֶּער בְּרוּדֶער, הַארְצִיגֶער חָבֵר, נָאר דִי תּוֹרָה מַאכְט לִיכְטִיג, נָאר אַז מֶען לֶערְנְט תּוֹרָה שְׁפִּירְט מֶען זִיךְ גוּט, מֶען שְׁפִּירְט צוּפְרִידְן. אַזוֹי װִי חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה זָאגְן (סַנְהֶדְרִין כד.), אוֹיפְן פָּסוּק (אֵיכָה ג, ו): "'בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם', אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה זֶה תַּלְמוּדָהּ שֶׁל בָּבֶל", מוֹהֲרָא"שׁ זָאגְט פְּשַׁט, װען אֵיינֶער רֶעדְט זִיךְ אָפּ, עֶר װֵיינְט 'בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי', אִיךְ זִיץ אִין דִי פִינְסְטֶערְנִישׁ, 'כְּמֵתֵי עוֹלָם', אִיךְ בִּין אַזוֹי װִי אַ טוֹיטֶער פוּן צָרוֹת, מְרִירוּת, הַשְׁלָכוֹת וּנְפִילוֹת; זָאגְט מֶען אִים, הָאסְט אַן עֵצָה אַרוֹיסְצוּגֵיין דֶערְפוּן, עֶס אִיז דָא אַן עֵצָה צוּ װערְן אוֹיס טוֹיט, 'זֶה תַּלְמוּדָהּ שֶׁל בָּבֶל', נֶעם אַ גְּמָרָא, הֵייבּ אָן לֶערְנֶען, װֶעט דִיר לִיכְטִיג װערְן, װֶעסְט װערְן לֶעבֶּעדִיג.

יֶעצְט װען מִיר זֶעעֶן װִי דִי אִידְן װאס הָאבְּן גֶעבֶּעטְן אַ 'פֶּסַח שֵׁנִי' הָאבְּן זוֹכֶה גֶעװעזְן צוּ דֶעם, זָאלְסְטוּ װִיסְן אַז אוֹיב דוּ װֶעסְט לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה - װֶעסְטוּ אוֹיךְ זוֹכֶה זַיין אַרוֹיסְצוּגֵיין פוּן אַלֶע צָרוֹת, און אֲפִילוּ דוּ קֶענְסְט נָאכְנִישְׁט לֶערְנֶען, דוּ הָאסְט נִישְׁט קֵיין פַארְשְׁטַאנְד און דוּ הָאסְט נִישְׁט קֵיין טַעַם - זָאלְסְטוּ זָאגְן דִי װערְטֶער פוּן דִי תּוֹרָה. נֶעם אַ גְּמָרָא און זָאג אַ בְּלַאט גְּמָרָא און נָאךְ אַ בְּלַאט גְּמָרָא, בִּיז דוּ װֶעסְט עֶנְדִיגְן אַ פֶּרֶק, און אַזוֹי זָאלְסְטוּ טוּן װַייטֶער, גֵיי צוּם צְװֵייטְן פֶּרֶק בִּיז דוּ עֶנְדִיגְסְט אַ מַסֶּכְתָּא, דַאן זָאלְסְטוּ גֵיין צוּ דִי קוּמֶענְדִיגֶע מַסֶּכְתָּא. דָאס װֶעט דִיךְ אַרוֹיסְנֶעמֶען פוּן אַלֶע טוּנְקֶלְקֵייטְן, עֶס װֶעט דִיר לִיכְטִיג מַאכְן, און בַּיים סוֹף װֶעסְטוּ בַּאקוּמֶען פַארְשְׁטַאנְד, דוּ װֶעסְט בַּאקוּמֶען אַ גֶעפִיל און אַ טַעַם צוּ דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה.

גִיס אוֹיס דַיין הַארְץ פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן

רֶעדְן און שְׁמוּסְן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דִי אֵייגֶענֶע שְׁפְּרַאךְ, אִים בֶּעטְן אוֹיף אַלֶעס װאס מֶען דַארְף - אִיז אַ מִצְוַת עֲשֵׂה דְאוֹרַיְיתָא. דֶער רַמְבַּ"ם זָאגְט (פֶּרֶק א מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה, הֲלָכָה א-ב), דַאוְונֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז אַ מִצְוַת עֲשֵׂה פוּן דִי תּוֹרָה, יֶעדֶע זַאךְ װאס מֶען דַארְף זָאל מֶען בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען קֶען בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף סַיי װאס פַאר אַ שְׁפְּרַאךְ מֶען אִיז צוּגֶעװאוֹינְט צוּ רֶעדְן, דִי מִצְוָה אִיז צוּ דַאוְונֶען יֶעדְן אֵיינְצִיגְן טָאג, עֶס הָאט נִישְׁט קֵיין בַּאשְׁטִימְטֶע צַייט אִין טָאג, און דֶערִיבֶּער זֶענֶען אוֹיךְ פְרוֹיעֶן און קִינְדֶער מְחוּיָב צוּ דַאוְונֶען; נָאר שְׁפֶּעטֶער װען דִי אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה הָאבְּן גֶעזֶען אַז עֶס װֶעט קוּמֶען אַ לַאנְגֶע שְׁװערֶע גָלוּת און מֶען װֶעט אִינְגַאנְצְן פַארְגֶעסְן פוּן תְּפִלָּה הָאבְּן זֵיי אַװעק גֶעשְׁטֶעלְט מִיט רוּחַ הַקֹּדֶשׁ דִי דְרֵיי תְּפִלּוֹת פוּן שַׁחֲרִית מִנְחָה

מַעֲרִיב, אַז יֶעדֶער אִיד אִיז מְחוּיָב צוּ דַאוֶוענֶען דִי דְרַיי תְּפִלּוֹת מִיט דִי נוּסָח; אוּן דָאס קוּמְט נִישְׁט צוּ פַארְמִינֶערְן דָאס בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִין דִי אֵייגֶענֶע שְׁפְּרַאךְ.

דֶערְפַאר לִיבֶּער בְּרוּדֶער, הַארְצִיגֶער חַבֵר, מַאךְ זִיךְ אַ בַּאשְׁטִימְטֶע צַייט צוּ גֵיין יֶעדְן טָאג אִין אַ שְׁטִילֶע פְּלַאץ וואוּ קֵיינֶער גֶעפִינְט זִיךְ נִישְׁט, דָארְט זָאלְסְטוּ זִיךְ אוּיסְרֶעדְן דַיין הַארְץ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן. בֶּעט אִים עֶר זָאל דִיךְ מְקָרֵב זַיין צוּ אִים, בֶּעט אִים דוּ זָאלְסְט זוֹכֶה זַיין צוּ פַארְרֶעכְטְן אַלֶעס וָואס דוּ דַארְפְסְט פַארְרֶעכְטְן, בֶּעט אִים אַז דַיינֶע טֶעג אוּן יָארְן זָאלְן נִישְׁט אַרִיבֶּערְגֵיין מִיט נַארִישְׁקֵייטְן, דוּ זָאלְסְט זוֹכֶה זַיין אִים צוּ דִינֶען מִיט אַן אֱמֶת, וַוייל וִויסְן זָאלְסְטוּ אַז דִי זַאךְ פוּן הִתְבּוֹדְדוּת - דָאס אִיז דִי שְׁלִיסְל צוּ וֶוערְן אַ גְרוֹיסֶער צַדִיק, אַלֶע צַדִיקִים הָאבְּן עוֹסֵק גֶעוֶוען אִין דִי הֵיילִיגֶע עֲבוֹדָה, אוּן דֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ק): "מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, כִּי אִם עַל יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּת", מֶען קֶען נִישְׁט זַיין קַיין עֶרְלִיכֶער אִיד נָאר אַז מֶען מַאכְט הִתְבּוֹדְדוּת.

טַאקֶע יֶעצְט וֶוען מִיר זֶעעֶן דִי רַחְמָנוּת פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז 'פֶּסַח שֵׁנִי' אִיז דָא סַיי חָמֵץ אוּן סַיי מַצָּה, דָאס מֵיינְט אַז אֲפִילוּ דֶער מֶענְטְשׁ אִיז נָאכְנִישְׁט אוּיסְגֶעאַרְבֶּעט, עֶר אִיז נָאךְ פוּל מִיט חָמֵץ, אוּיסְגֶעמִישְׁט טוֹב וָרַע וְכוּ' - גֶעבְּט מֶען אִים נָאכְאַלְץ אַ מֶעגְלִיכְקֵייט צוּ בְּרֶענְגֶען אַ קָרְבַּן פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן עֶר הָאט נָאךְ אַ הָאפֶענוּנְג אַלֶעס צוּ פַארְרֶעכְטְן; אוֹיךְ דוּ וָואס דוּ הָאסְט נָאךְ חָמֵץ וְכוּ' - זָאלְסְטוּ זִיךְ אַרַיינְשְׁטוּפְּן אִין דִי קְדוּשָׁה, זָאלְסְט טוּן דִי עֵצָה פוּן דִי צַדִיקִים, הִתְבּוֹדְדוּת וּתְפִלָּה, בִּיז דוּ וֶועסְט זוֹכֶה זַיין אַז מֶען וֶועט דִיר גֶעבְּן אַ 'פֶּסַח שֵׁנִי', דוּ וֶועסְט וֶוערְן אַ צַדִיק.

רֶבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס

עֶס אִיז אָנְגֶענוּמֶען בַּיי כְּלַל יִשְׂרָאֵל אַז פֶּסַח שֵׁנִי אִיז דִי יָארְצַייט פוּנֶעם הֵיילִיגְן תַּנָּא רֶבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס, חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה זָאגְן (יְבָמוֹת סא:): "רֶבִּי מֵאִיר חַיֵּישׁ לְמִיעוּטָא", דָאס אִיז דָאךְ מַמָּשׁ דִי זַאךְ פוּן 'פֶּסַח שֵׁנִי', אַז אֲפִילוּ מֶען אִיז אָנְגֶעפִילְט מִיט שְׁלֶעכְטְס זָאל מֶען זוּכְן אִין זִיךְ עֶפֶּעס גוּטְס, בִּיז מֶען וֶועט וֶוערְן אִינְגַאנְצְן גוּט; דָאס אִיז שִׁיטַת רֶבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס, וָואס הָאט אַלְץ חוֹשֵׁשׁ גֶעוֶוען לְמִיעוּטָא.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רפב), אַז מֶען מוּז זוּכְן אִין זִיךְ גוּטֶע זַאכְן, אוּן אֲפִילוּ מֶען אִיז גוּט צֶעבְּרָאכְן, מֶען זֶעט זִיךְ אַלְס דֶער עֶרְגְסְטֶער מֶענְטְשׁ, מֶען זֶעט זִיךְ אָנְגֶעפִילְט מִיט שְׁלֶעכְטְס, אִיז אָבֶּער זִיכֶער דָא עֶפֶּעס אַ גוּטֶע זַאךְ וָואס מֶען הָאט גֶעטוּן, אוּן אֲפִילוּ דִי גוּטֶע זַאךְ אִיז נִישְׁט פוּן יֶעצְט, עֶס אִיז פוּן אַ לַאנְגֶע צַייט צוּרִיק - זָאל מֶען טְרַאכְטְן פוּן דִי גוּטֶע זַאךְ וָואס מֶען הָאט גֶעטוּן אוּן זִיךְ מְחַיֶּה זַיין מִיט דֶעם, דָאס וֶועט מַאכְן אַז דֶער מֶענְטְשׁ זָאל וֶוערְן אִינְגַאנְצְן גוּט, אוּן דָאס אִיז דִי פְּשַׁט אִין פָּסוּק (תְּהִלִּים לז, י): "וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ", אַז מֶען זוּכְט אוֹיף אִין זִיךְ 'עוֹד מְעַט' אַבִּיסְל גוּטְס, 'וְאֵין רָשָׁע', וָואס אִין דִי מְעַט אִיז מֶען נִישְׁט קַיין רָשָׁע, דֶעמָאלְט 'וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ', וֶועסְטוּ פְּלוּצְלוּנְג זִיךְ זֶען ווִי אַ נֵייעֶר מֶענְטְשׁ, 'וְאֵינֶנּוּ' מֶען אִיז שׁוֹין נִישְׁט דֶער אַלְטֶער מֶענְטְשׁ.

דָאס אִיז וואוּנְדֶער ווִי אַזוֹי דָאס אַרְבֶּעט, ווִי נָאר מֶען טְרֶעפְט גוּטֶע זַאכְן אִין זִיךְ אָדֶער אִין אַנְדֶערֶע - קֶען מֶען אִינְגַאנְצְן אִיבֶּערְגֶעדְרֵייט וֶוערְן אוּן אוֹיךְ קֶען מֶען אַ צְוֵוייטְן אִינְגַאנְצְן אִיבֶּערְדְרֵייעֶן, דוּרְךְ טְרַאכְטְן אוֹיף יֶענֶעם גוּט, אוּן דוּרְךְ זוּכְן אִין יֶענֶעם גוּטְס; דָאס אִיז שִׁיטַת רֶבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס, וָואס זָאגְט אַז מֶען גֵייט נָאךְ מִיעוּטָא, אוּן דָאס אִיז דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ פוּן 'פֶּסַח שֵׁנִי'; אַז אֲפִילוּ דֶער מֶענְטְשׁ אִיז טָמֵא לָנֶפֶשׁ, אוֹיב עֶר ווִיל זַיין גוּט, עֶר קוּמְט אוּן עֶר בֶּעט בְּרַחֲמִים: "**רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִיךְ ווִיל אוֹיךְ זַיין גוּט, אִיךְ ווִיל אוֹיךְ זַיין אַ צַדִיק, אִיךְ ווִיל אוֹיךְ לֶערְנֶען אוּן דַאוֶוענֶען**"; אִיז אֲפִילוּ עֶר אִיז נָאךְ פוּל מִיט פְּרָאבְּלֶעמֶען, אָדֶער אֲפִילוּ בִּבְחִינַת רָשָׁע, אוֹיב וֶועט עֶר זוּכְן דֶעם 'עוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע', אַ פִּינְטֶעלֶע וָואס הָאט נִישְׁט קַיין שְׁלֶעכְטְס, עֶפֶּעס אַ גוּטֶע זַאךְ וָואס עֶר הָאט, אָדֶער אַ גוּטֶע זַאךְ פוּן אַמָאל - וֶועט דָאס אִים אַזוֹי שְׁטַארְקְן, וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ, אַז עֶר וֶועט וֶוערְן אַ נֵייעֶר מֶענְטְשׁ.

גֵיין צוּ אַ צַדִיק

דִי אִידְן וָואס זֶענֶען גֶעוֶוען טָמֵא אוּן נִישְׁט זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ קֶענֶען מִיט הַאלְטְן מִיט אַלֶע אִידְן צוּ בְּרֶענְגֶען דֶעם קָרְבַּן פֶּסַח, זַיי זֶענֶען גֶעוֶוען אָפְּגֶעזוּנְדֶערְט, אַיינְגֶעשְׁפַּארְט. שְׁטֶעל זִיךְ פָאר דִי שִׂמְחָה וָואס אִיז גֶעוֶוען בַּיי גַאנְץ כְּלַל יִשְׂרָאֵל, אַלֶע אִידְן קוּמֶען צוּם מִשְׁכָּן, אַלֶע זִינְגֶען דֶעם הַלֵּל, אַלֶע וֶוערְן צוּגֶעקְלֶעבְּט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט דִי גְרֶעסְטֶע דְבֵיקוּת, אוּן פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט זִיצְן אַפָּאר אִידְן וָואס קֶענֶען נִישְׁט מִיט הַאלְטְן, אוּן ווִי אַזוֹי הָאבְּן זַיי זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ קֶענֶען בַּאקוּמֶען אַ פֶּסַח שֵׁנִי? נָאר וַוייל זַיי זֶענֶען גֶעגַאנְגֶען צוּם צַדִיק, זַיי זֶענֶען גֶעגַאנְגֶען צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אוּן גֶערֶעדְט אָפְן, זַיי הָאבְּן גֶעמַאכְט וִידּוּי דְבָרִים (בַּמִּדְבָּר ט, ו): "אֲנַחְנוּ טְמֵאִים", מִיר זֶענֶען טָמֵא; עֶס אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען גְרִינְג צוּ דֶערְצֵיילְן פַאר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וָואס גֵייט אַרִיבֶּער אוֹיף זֵיי, מִיט דֶעם אַלֶעם הָאבְּן זַיי גֶעלֵייגְט אַלֶעס אִין דֶער זַייט אוּן גֶערֶעדְט אָפֶענֶע דִיבּוּרִים, זַיי הָאבְּן גֶעבֶּעטְן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ דֶער צַדִיק הַדוֹר זָאל זַיי הֶעלְפְן, אוּן זַיי הָאבְּן זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ 'פֶּסַח שֵׁנִי'.

אַזוֹי אוֹיךְ בְּכָל דוֹר וָדוֹר גֶעפִינְט זִיךְ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, "אִתְפַּשְׁטוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה בְּכָל דָּרָא וְדָרָא" (תִּיקּוּנֵי זוֹהַר תִּיקּוּן סט, דַּף קיד.), אוּן נָאךְ זָאגְן דִי הֵיילִיגֶע חֲכָמִים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה נו, ז): "אֵין דוֹר שֶׁאֵין בּוֹ כְּמֹשֶׁה", אוּן ווִי אַלֶע צַדִיקִים, עַיֵּין שָׁם; עֶס זֶענֶען דָא רַבָּנִים, דַיָּנִים, עֶרְלִיכֶע אִידְן - וָואס זֶענֶען מַשְׁפִּיעַ פַארְן דוֹר אֱמוּנָה אוּן קְדוּשָׁה, אוּן אַז מֶען ווֵייסְט בַּיי זִיךְ אַז מֶען אִיז 'טָמֵא לָנֶפֶשׁ', מֶען הָאט גֶעטוּן עֲבֵירוֹת, מֶען הָאט זִיךְ מְטַמֵּא גֶעוֶוען הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵינוּ, וֶוער רֶעדְט נָאךְ אַז מֶען הָאט אַנְדֶערֶע מְטַמֵּא גֶעוֶוען רַחֲמָנָא לִצְלָן, אָדֶער וְכוּ' וְכוּ' - דַארְף מֶען גֵיין צוּ זֵיי, נֶעמֶען חִיזוּק, עֵצוֹת וְהַדְרָכָה, ווִי אַזוֹי וַוייטֶער צוּ גֵיין אִין לֶעבְן, ווִי אַזוֹי זִיךְ וַוייטֶער אַן עֵצָה גֶעבְן, אַלֵיינְס קֶען מֶען נִישְׁט, אַלֵיינְס קֶען מֶען זִיךְ דֶערְטְרִינְקֶען, אַזוֹי ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי ר' אֱלִימֶלֶךְ מִלִיזֶענְסְק זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ זָאגְט אוֹיפְן פָּסוּק (תְּהִלִּים צה, י): "וְהֵם, לֹא יָדְעוּ דְרָכָי", 'וְהֵם' פוּן זִיצְן אִין דֶערְ'הֵיים' - 'לֹא יָדְעוּ דְרָכַי', קֶען מֶען נִישְׁט וִויסְן ווִי אַזוֹי צוּ גֵיין אוּן ווִי אַזוֹי זִיךְ צוּ פִירְן, מֶען מוּז גֵיין צוּ דִי צַדִיקִים, זֵיי זוּכְן אוּן זֵיי בֶּעטְן זֵיי זָאלְן אוּנְז וַוייזְן דִי וֶועג ווִי אַזוֹי אַלֶעס צוּ פַארְרֶעכְטְן.

קוֹל אֱמוּנָה - 845-299-2224